

ΛΥΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ 1

ΣΑΒΒΑΤΟ, 10 ΜΑΡΤΙΟΥ 2017

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. i. Να διατυπώσετε το θεώρημα των ενδιάμεσων τιμών και στη συνέχεια να το αποδείξετε.

ii. Να δώσετε ένα παράδειγμα, σχεδιάζοντας ένα πρόχειρο σχήμα, μιας συνάρτησης f που δεν είναι συνεχής στο διάστημα $[\alpha, \beta]$ και η οποία **δεν** παίρνει υποχρεωτικά όλες τις ενδιάμεσες τιμές ανάμεσα στα $f(\alpha)$, $f(\beta)$.

A2. Να βρείτε το **λάθος** στον επόμενο συλλογισμό . Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας .

$$I = \int_{-1}^1 \frac{1}{1+x^2} dx = \int_{-1}^1 \frac{1}{1+\frac{1}{u^2}} \cdot \left(-\frac{1}{u^2}\right) du = -\int_{-1}^1 \frac{1}{1+u^2} du = -I$$

(θέσαμε $x = \frac{1}{u}$, οπότε $dx = -\frac{1}{u^2} du$).

Άρα $I = -I$, οπότε $I = 0$. Αυτό, όμως, είναι άτοπο, αφού $I = \int_{-1}^1 \frac{1}{1+x^2} dx > 0$, επειδή $\frac{1}{1+x^2} > 0$ για κάθε $x \in [-1, 1]$.

A3. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α) Αν f, g, h είναι τρεις συναρτήσεις και ορίζεται η $ho(gof)$, τότε ορίζεται και η $(hog)of$ και ισχύει $ho(gof) = (hog)of$.

β) Για κάθε συνάρτηση f που είναι συνεχής στο $[\alpha, \beta]$, το σύνολο τιμών της στο διάστημα αυτό είναι $[f(\alpha), f(\beta)]$ ή $[f(\beta), f(\alpha)]$.

γ) Αν για κάθε συνάρτηση f και για ένα σημείο x_0 του πεδίου ορισμού της που ισχύει:

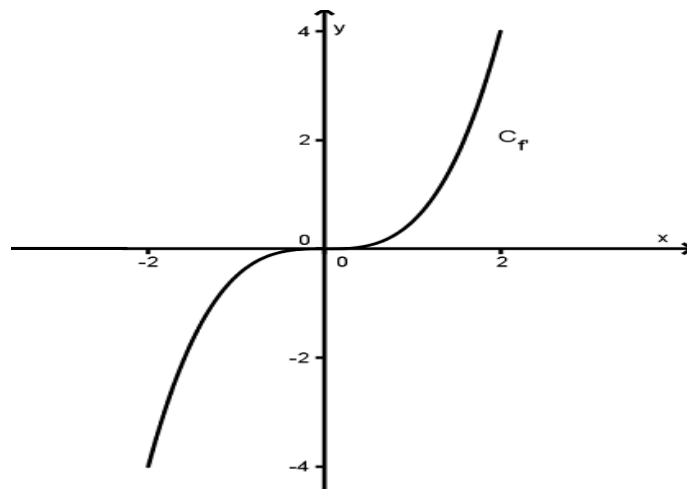
$$\lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0} = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{f(x) - f(x_0)}{x - x_0}, \text{ τότε η } f \text{ είναι παραγωγίσιμη στο } x_0.$$

δ) Μια συνάρτηση f η οποία είναι συνεχής σε ένα κλειστό διάστημα $[a, \beta]$ δεν έχει

ασύμπτωτες.

ε) Για όλες τις συνεχείς στο $\mathbb{R}$ συναρτήσεις με $\int_{\alpha}^{\beta} f(x)dx = \int_{\alpha}^{\gamma} f(x)dx$ ($\alpha, \beta, \gamma \in \mathbb{R}$), ισχύει $\beta = \gamma$.

A4. Στο επόμενο σχήμα δίνεται η γραφική παράσταση της παραγώγου f' μιας συνάρτησης f στο διάστημα $[-2, 2]$. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

Το σημείο $A(0, f(0))$ είναι:

1. θέση τοπικού μέγιστου της f
2. θέση τοπικού ελάχιστου της f
3. σημείο καμπής της C_f

ΛΥΣΗ

A1.

i. Διατύπωση του Θεωρήματος ενδιάμεσων τιμών:

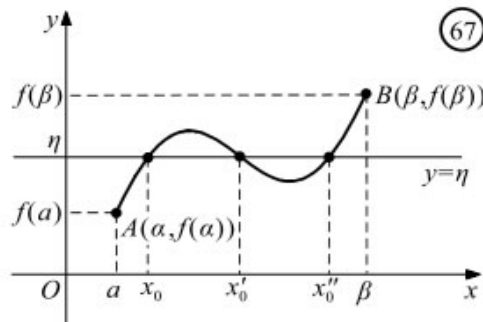
Έστω μια συνάρτηση f , ορισμένη σε ένα κλειστό διάστημα $[a, \beta]$.

Αν η f είναι συνεχής στο $[a, \beta]$ και $f(a) \neq f(\beta)$ τότε, για κάθε αριθμό η μεταξύ των $f(a)$ και $f(\beta)$ υπάρχει ένας, τουλάχιστον $x_0 \in (a, \beta)$ τέτοιος, ώστε $f(x_0) = \eta$.

Απόδειξη του Θεωρήματος ενδιάμεσων τιμών:

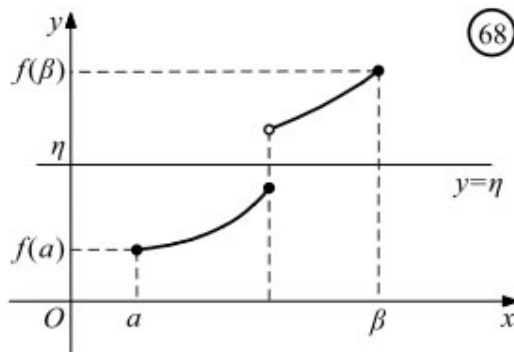
Ας υποθέσουμε ότι $f(a) < f(\beta)$. Τότε θα ισχύει $f(a) < \eta < f(\beta)$ (επόμενο σχήμα).

Αν θεωρήσουμε τη συνάρτηση $g(x) = f(x) - \eta$, $x \in [a, \beta]$, παρατηρούμε ότι :

- η g είναι συνεχής στο $[a, \beta]$ και
- $g(a) g(\beta) < 0$, αφού $g(a) = f(a) - \eta < 0$ και $g(\beta) = f(\beta) - \eta > 0$. Επομένως, σύμφωνα με το θεώρημα του Bolzano, υπάρχει $x_0 \in (a, \beta)$ τέτοιο, ώστε $g(x_0) = f(x_0) - \eta = 0$, οπότε $f(x_0) = \eta$.

ii. Αν μια συνάρτηση f δεν είναι συνεχής στο διάστημα $[a, \beta]$, τότε, όπως φαίνεται και στο διπλανό σχήμα, δεν παίρνει υποχρεωτικά όλες τις ενδιάμεσες τιμές.

A2. Το λάθος βρίσκεται στην αντικατάσταση $x = \frac{1}{u}$. Η αντικατάσταση $x = \frac{1}{u}$ δεν είναι σωστή διότι όταν $x = 0$ δεν υπάρχει αντίστοιχο u .

A3.

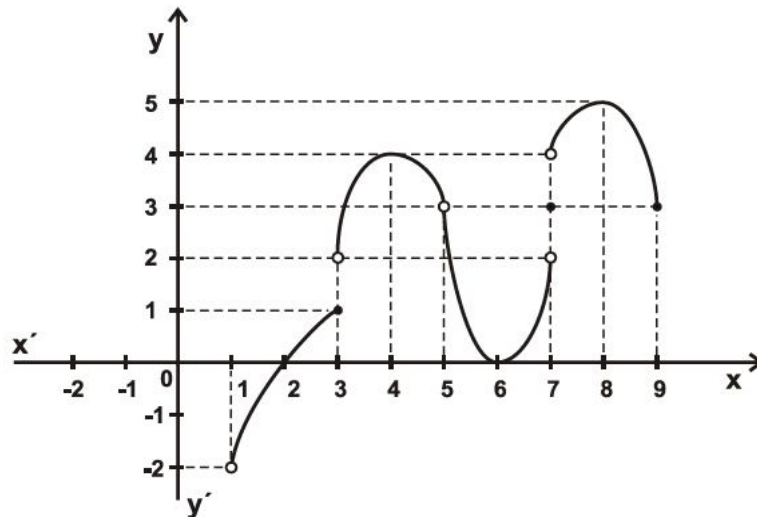
- α. Σωστό.
- β. Λάθος.
- γ. Λάθος.
- δ. Σωστό.
- ε. Λάθος.

A4. Το 2 (Το σημείο $A(0, f(0))$ είναι θέση τοπικού ελάχιστου της f) διότι $f(x) < 0$ για κάθε $x \in (-2, 0)$ και συνεχής στο $[-2, 0]$ άρα η f είναι γνησίως φθίνουσα στο $[-2, 0]$. Ακόμα $f(x) > 0$ για κάθε $x \in (0, 2)$ και συνεχής στο $[0, 2]$ άρα η f είναι γνησίως αύξουσα

στο $[0, 2]$. Επομένως στο $x_0 = 0$ έχει τοπικό ελάχιστο ,δηλαδή το σημείο $A(0, f(0))$ είναι θέση τοπικού ελάχιστου της f .

ΘΕΜΑ Β

Δίνεται η γραφική παράσταση της συνάρτησης f .

B1. Να βρείτε το πεδίο ορισμού και το σύνολο τιμών της f .

B2. Να βρείτε, αν υπάρχουν, τα παρακάτω όρια.

α) $\lim_{x \rightarrow 1} f(x)$ β) $\lim_{x \rightarrow 3} f(x)$ γ) $\lim_{x \rightarrow 5} f(x)$

δ) $\lim_{x \rightarrow 7} f(x)$ ε) $\lim_{x \rightarrow 9} f(x)$

Για τα όρια που δεν υπάρχουν να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

B3. Να βρείτε, αν υπάρχουν, τα παρακάτω όρια.

α) $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{1}{f(x)}$ β) $\lim_{x \rightarrow 6} \frac{1}{f(x)}$ γ) $\lim_{x \rightarrow 8} f(f(x))$

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

B4. Να βρείτε τα σημεία στα οποία η f δεν είναι συνεχής.

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

B5. Να βρείτε τα σημεία x_0 του πεδίου ορισμού της f για τα οποία ισχύει $f'(x_0) = 0$.

Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

ΛΥΣΗ

B1. Το πεδίο ορισμού A της συνάρτησης f είναι $A = (1, 5) \cup (5, 9]$.

Το σύνολο τιμών $f(A)$ είναι $f(A) = (-2, 5]$

B2. Έχουμε:

α) $\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) = -2$

β) $\lim_{x \rightarrow 3^-} f(x) = 1 \neq \lim_{x \rightarrow 3^+} f(x) = 2$ (Δεν υπάρχει το $\lim_{x \rightarrow 3} f(x)$)

γ) $\lim_{x \rightarrow 5^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 5} f(x) = 3 = \lim_{x \rightarrow 5^-} f(x)$

δ) $\lim_{x \rightarrow 7^+} f(x) = 4 \neq \lim_{x \rightarrow 7^-} f(x) = 2$ (Δεν υπάρχει το $\lim_{x \rightarrow 7} f(x)$)

ε) $\lim_{x \rightarrow 9} f(x) = \lim_{x \rightarrow 9^+} f(x) = 3$

B3.

α) Είναι:

$$\lim_{x \rightarrow 2^-} \frac{1}{f(x)} = -\infty, \text{ διότι } \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = 0 \text{ και } f(x) < 0 \text{ για κάθε } x \in (1, 2)$$

$$\lim_{x \rightarrow 2^+} \frac{1}{f(x)} = +\infty, \text{ διότι } \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = 0 \text{ και } f(x) > 0 \text{ για κάθε } x \in (2, 3)$$

Δεν υπάρχει το όριο $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{1}{f(x)}$.

β) Είναι:

$$\lim_{x \rightarrow 6} \frac{1}{f(x)} = +\infty, \text{ διότι } \lim_{x \rightarrow 6} f(x) = 0 \text{ και } f(x) > 0 \text{ για κάθε } x \in (5, 7)$$

γ) θέτουμε $f(x) = u$ και έχουμε $\lim_{x \rightarrow 8} f(x) = u_0 \Rightarrow \lim_{x \rightarrow 8^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 8^-} f(x) = 5 = u_0$.

Επομένως έχουμε:

$$\lim_{x \rightarrow 8} f(f(x)) = \lim_{u \rightarrow u_0} f(u) = \lim_{u \rightarrow 5} f(u) = 3$$

B4. Η συνάρτηση f δεν είναι συνεχής στα σημεία $x_1 = 3$ και $x_2 = 7$ αφού:

$$\lim_{x \rightarrow 3^-} f(x) = 1 \neq \lim_{x \rightarrow 3^+} f(x) = 2 \text{ (Δεν υπάρχει το } \lim_{x \rightarrow 3} f(x) \text{)} \text{ και}$$

$$\lim_{x \rightarrow 7^+} f(x) = 4 \neq \lim_{x \rightarrow 7^-} f(x) = 2 \text{ (Δεν υπάρχει το } \lim_{x \rightarrow 7} f(x) \text{)}$$

$$x_3 = 4$$

B5. Τα σημεία στα οποία έχουμε $f'(x) = 0$ είναι $x_4 = 6$, αφού από την παρατήρηση του

$$x_5 = 8$$

δοσμένου σχήματος σε αυτά δέχεται οριζόντια εφαπτομένη (παράλληλη με τον άξονα $x'x$) οπότε (και επειδή στα σημεία αυτά είναι συνεχής) θα έχουμε $f'(x_3) = f'(x_4) = f'(x_5) = 0$.

ή εναλλακτικά : Η f παρουσιάζει τοπικά ακρότατα στα σημεία x_3, x_4, x_5 στα οποία είναι παραγωγίσιμη και επομένως, σύμφωνα με το θεώρημα του Fermat, θα είναι $f'(x_3) = f'(x_4) = f'(x_5) = 0$.

ΘΕΜΑ Γ

Δίνεται η συνάρτηση: $f(x) = e^x + x^2 + x, x \in \mathbb{R}$

Γ1. Να αποδείξετε ότι υπάρχει ακριβώς ένας αριθμός $\alpha \in (-1, 0)$ τέτοιος, ώστε να ισχύει: $e^\alpha + 2\alpha + 1 = 0$.

Γ2. Να δείξετε ότι: $f(x) \geq \alpha^2 - \alpha - 1$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$, όπου α ο αριθμός του ερωτήματος Γ1.

Γ3. Να βρείτε το πλήθος των πραγματικών ριζών της εξίσωσης $f(x) = \frac{2017}{2016}$.

Γ4. Να αποδείξετε ότι:

$$f(x^2 + 1) + f(x^2 + 2) < f(x^2) + f(x^2 + 3), \text{ για κάθε } x > 0$$

Γ5. Έστω ένα σημείο $M(x(t), y(t))$, όπου t ο χρόνος, το οποίο διατρέχει τη γραφική παράσταση της f με $x'(t) \neq 0, x(t) \leq 0$. Να αποδείξετε ότι υπάρχει χρονική στιγμή t_0 , με $x(t_0) \in (-1, 0)$, ώστε ο ρυθμός μεταβολής της τεταγμένης του M , ως προς το χρόνο, να μηδενίζεται.

ΛΥΣΗ

Γ1. Θεωρούμε τη συνάρτηση $g(x) = e^x + 2x + 1, x \in \mathbb{R}$.

Εφαρμόζουμε το Θ. Bolzano για την g στο $[-1, 0]$

- ♦ Η g είναι συνεχής στο $[-1, 0]$ (ως αποτέλεσμα πράξεων συνεχών συναρτήσεων στο $[-1, 0]$).
- ♦ $g(0) = 2 > 0$

$$\diamond \quad g(-1) = \frac{1}{e} - 1 < 0$$

Άρα υπάρχει $a \in (-1, 0)$ τέτοιο, ώστε $g(a) = 0 \Leftrightarrow e^a + 2a + 1 = 0$.

Η g είναι παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}$ (ως αποτέλεσμα πράξεων παραγωγίσιμων συναρτήσεων στο $\mathbb{R}$), με $g'(x) = e^x + 2 > 0$ για κάθε $x \in \mathbb{R}$ και επειδή η g είναι γνησίως αύξουσα στο $x \in \mathbb{R}$, άρα και «1-1», δηλαδή η g έχει μοναδική ρίζα την $x = a$.

Γ2. Η f είναι παραγωγίσιμη στο $\mathbb{R}$ (ως αποτέλεσμα πράξεων παραγωγίσιμων συναρτήσεων στο $\mathbb{R}$) με $f'(x) = e^x + 2x + 1$, $x \in \mathbb{R}$. Άρα $f'(x) = g(x)$, $x \in \mathbb{R}$ και η g έχει μοναδική ρίζα την $x = a$. Έχουμε:

$$x < a \Rightarrow g(x) < g(a) \Rightarrow f'(x) < 0$$

$$x > a \Rightarrow g(x) > g(a) \Rightarrow f'(x) > 0$$

Δηλαδή $f'(x) < 0$ για κάθε $x \in (-\infty, a)$ και επειδή η f είναι συνεχής στο $(-\infty, a]$ είναι γνησίως φθίνουσα στο $(-\infty, a]$. Ακόμα $f'(x) > 0$ για κάθε $x \in (a, +\infty)$ και επειδή η f είναι συνεχής στο $[a, +\infty)$ είναι γνησίως αύξουσα στο $[a, +\infty)$.

Επομένως η f παρουσιάζει ολικό ελάχιστο στο $x = a$, το $f(a) = e^a + a^2 + a$ (1).

Όμως έχουμε:

$$g(a) = 0 \Leftrightarrow e^a + 2a + 1 = 0 \Leftrightarrow e^a = -2a - 1 \quad (2)$$

Άρα η (1) δίνει:

$$f(a) = e^a + a^2 + a = -2a - 1 + a^2 + a = a^2 - a - 1$$

Άρα έχουμε:

$$f(x) \geq f(a) \Rightarrow f(x) \geq a^2 - a - 1 \text{ για κάθε } x \in \mathbb{R}.$$

Γ3. Είναι:

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} (e^x + x^2 + x) = +\infty \text{ και } \lim_{x \rightarrow -\infty} (e^x + x^2 + x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left[x^2 \left(\frac{e^x}{x^2} + 1 + \frac{1}{x} \right) \right] = +\infty.$$

Αν $\Delta_1 = (-\infty, \alpha]$, $\Delta_2 = [\alpha, +\infty)$ θα έχουμε:

$$\begin{aligned} f(\Delta_1) &= [a^2 - a - 1, +\infty) \\ f(\Delta_2) &= [a^2 - a - 1, +\infty) \end{aligned} \quad (\text{επειδή η } f \text{ γν. φθίνουσα στο } \Delta_1 \text{ και γν. αύξουσα στο } \Delta_2)$$

Είναι:

$$\alpha \in (-1, 0) \Rightarrow -1 < \alpha < 0 \Rightarrow \begin{cases} 0 < \alpha^2 < 1 \\ 0 < -\alpha < 1 \end{cases} \Rightarrow -1 < \alpha^2 - \alpha - 1 < 1 \text{ και } \frac{2017}{2016} > 1.$$

Επομένως:

- ♦ $\frac{2017}{2016} \in f(\Delta_1)$, άρα υπάρχει $\rho_1 \in (-\infty, a)$ τέτοιος, ώστε $f(\rho_1) = \frac{2017}{2016}$ και είναι μοναδικός αφού η f , ως γνησίως φθίνουσα στο Δ_1 , είναι και «1-1».
  - ♦ $\frac{2017}{2016} \in f(\Delta_2)$, άρα υπάρχει $\rho_2 \in (a, +\infty)$ τέτοιος, ώστε $f(\rho_2) = \frac{2017}{2016}$ και είναι μοναδικός αφού η f , ως γνησίως αύξουσα στο Δ_2 , είναι και «1-1».
- Επομένως η f έχει δύο ακριβώς ρίζες, τις ρ_1, ρ_2 .

Γ4. Η σχέση που θέλουμε να αποδείξουμε γράφεται διαδοχικά:

$$\begin{aligned} f(x^2+1)+f(x^2+2) < f(x^2)+f(x^2+3) &\Leftrightarrow f(x^2+1)-f(x^2) < f(x^2+3)-f(x^2+2) \Leftrightarrow \\ \Leftrightarrow \frac{f(x^2+1)-f(x^2)}{(x^2+1)-x^2} < \frac{f(x^2+3)-f(x^2+2)}{(x^2+3)-(x^2+2)} &(1) \end{aligned}$$

Εφαρμόζοντας το Θεώρημα Μέσης Τιμής του Διαφορικού Λογισμού για την συνάρτηση f στα διαστήματα $[x^2, x^2+1]$ και $[x^2+2, x^2+3]$, $x \in \mathbb{R}$:

- ♦ Η f παραγωγίσιμη στα διαστήματα $[x^2, x^2+1]$ και $[x^2+2, x^2+3]$, $x \in \mathbb{R}$ (ως αποτέλεσμα πράξεων παραγωγίσιμων συναρτήσεων στο $\mathbb{R}$). Άρα η f είναι και συνεχής στα διαστήματα αυτά. Επομένως υπάρχουν αντίστοιχα:

$$\xi_1 \in (x^2, x^2+1), \xi_2 \in (x^2+2, x^2+3) \text{ με:}$$

$$f'(\xi_1) = \frac{f(x^2+1)-f(x^2)}{(x^2+1)-x^2} \text{ και } f'(\xi_2) = \frac{f(x^2+3)-f(x^2+2)}{(x^2+3)-(x^2+2)}$$

Έτσι η προς απόδειξη σχέση (1) γίνεται $f'(\xi_1) < f'(\xi_2)$, η οποία είναι αληθής αφού:

$$\begin{aligned} \xi_1 < \xi_2 \Rightarrow f'(\xi_1) < f'(\xi_2), \text{ επειδή η } f' \text{ είναι γνησίως αύξουσα στο } \mathbb{R} \text{ διότι} \\ f''(x) = e^x + 2 > 0 \text{ για κάθε } x \in \mathbb{R} \text{ (} f' \text{ συνεχής στο } \mathbb{R} \text{)}. \end{aligned}$$

Γ5. Έχουμε ότι $y(t) = e^{x(t)} + x^2(t) + x(t)$, $t \geq 0$ (2). Τα μέλη της σχέσης (2) είναι παραγωγίσιμες συναρτήσεις για κάθε $t \geq 0$ (ως πράξεις και σύνθεση παραγωγίσιμων συναρτήσεων για κάθε $t \geq 0$). Επομένως έχουμε:

$$y'(t) = e^{x(t)} \cdot x'(t) + 2x(t) \cdot x'(t) + x'(t) \Leftrightarrow y'(t) = x'(t)(e^{x(t)} + 2x(t) + 1) \quad (3)$$

Αν $t = t_0$ είναι η χρονική στιγμή που το σημείο Μ διέρχεται από το $(a, f(a))$, τότε $x(t_0) = a \in (-1, 0)$.

Η σχέση (3) για $t = t_0$ γίνεται:

$$y'(t_0) = x'(t_0)(e^{x(t_0)} + 2x(t_0) + 1) \quad (4) \text{ με } x'(t) \neq 0$$

Ισχύει ακόμα ότι $e^{x(t_0)} + 2x(t_0) + 1 = e^a + 2a + 1 = 0$ (5). Η σχέση (4), λόγω της σχέσης (5) γίνεται $y'(t_0) = x'(t_0) \cdot 0 = 0$.

ΘΕΜΑ Δ

Δίνεται η παραγωγίσιμη συνάρτηση $f: \left[0, \frac{\pi}{2}\right] \rightarrow \mathbb{R}$ για την οποία ισχύουν:

$$f'(x) = x\eta\mu x, \quad x \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right] \text{ και } f(0) = 0$$

Δ1. i. Να δείξετε ότι:

$$f(x) = \eta\mu x - x\sigma\upsilon\nu x, \quad x \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$$

ii. Να δείξετε ότι:

$$f(x) = \eta\mu x > x\sigma\upsilon\nu x, \quad x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$$

Δ2. Έστω επίσης η συνάρτηση:

$$g(x) = |x\epsilon\phi x - x^2|, \quad x \in \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$$

Να μελετήσετε τη g ως προς τη μονοτονία και τα ακρότατα.

Δ3. i. Αν $\alpha > 0$, να δείξετε ότι το άθροισμα των ριζών της εξίσωσης $g(x) = \alpha$ είναι μηδέν.

ii. Έστω x_1, x_2, x_3 οι θετικές ρίζες των εξισώσεων

$$g(x) = 1, \quad g(x) = 2, \quad g(x) = 3 \text{ αντίστοιχα.}$$

Να δείξετε ότι υπάρχουν $\xi_1, \xi_2 \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ με $\xi_1 < \xi_2$ τέτοια, ώστε:

$$(x_2 - x_1)g'(\xi_1) + (x_3 - x_2)g'(\xi_2) = 2$$

Δ4.

i. Να βρείτε το όριο:

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln[\eta\mu x - f(x)] - \ln x + x^2}{\eta\mu^2 x - x\sigma\upsilon\nu x + x}$$

ii. Να βρείτε το εμβαδόν του χωρίου Ω που περικλείεται από τις γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων f και $-f'$ και την ευθεία $x = \frac{\pi}{2}$.

ΛΥΣΗ

Δ1. i. Έχουμε διαδοχικά:

$$f'(x) = x \cdot \eta\mu x \Leftrightarrow \sigma\upsilon\nu x - f'(x) = \sigma\upsilon\nu x - x \cdot \eta\mu x \Leftrightarrow (\eta\mu x - f(x))' = (x\sigma\upsilon\nu x)' \Leftrightarrow$$

$$f(x) = \eta\mu x - x\sigma\upsilon\nu x + c, \text{ όπου } c \in \mathbb{R} \text{ σταθερά}$$

για $x=0$ έχουμε $f(0) = 0 + c \Leftrightarrow 0 = c \Leftrightarrow c = 0$

άρα:

$$f(x) = \eta\mu x - x\sigma\upsilon\nu x$$

ii. $f(x) = \eta\mu x - x\sigma\upsilon\nu x$. Η συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη στο $\left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ με

$f'(x) = x\eta\mu x > 0$, $x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ και η f είναι συνεχής στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right]$, επομένως η f είναι γνησίως αύξουσα στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right]$ και ισχύει:

$$0 < x < \frac{\pi}{2} \Leftrightarrow f(0) < f(x) \Leftrightarrow 0 < \eta\mu x - x\sigma\upsilon\nu x \Leftrightarrow \eta\mu x > x\sigma\upsilon\nu x$$

Δ2. $g(x) = |x\epsilon\varphi x - x^2| = |x| \cdot |\epsilon\varphi x - x|$

Από το ερώτημα (Δ1 ii) ισχύει:

$$\eta\mu x > x\sigma\upsilon\nu x, \quad x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right) \Leftrightarrow \epsilon\varphi x > x.$$

Έχουμε:

♦ αν $x \in \left(-\frac{\pi}{2}, 0\right)$ τότε $-x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ και ισχύει:

$$\epsilon\varphi(-x) > -x \Leftrightarrow -\epsilon\varphi x > -x \Leftrightarrow \epsilon\varphi x < x$$

για $x=0 \Rightarrow g(0) = 0$

Άρα $g(x) = x\epsilon\varphi x - x^2$, $x \in \left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$.

Η συνάρτηση g είναι παραγωγίσιμη στο $\left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$ (ως αποτέλεσμα πράξεων παραγωγίσιμων συναρτήσεων στο $\left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$) με:

$$\begin{aligned} g'(x) &= (x\epsilon\varphi x - x^2)' = \epsilon\varphi x - 2x + \frac{x}{\sigma\upsilon\nu^2 x} = (\epsilon\varphi x - x) + \frac{x}{\sigma\upsilon\nu^2 x} - x = \\ &= (\epsilon\varphi x - x) + x \left(\frac{1 - \sigma\upsilon\nu^2 x}{\sigma\upsilon\nu^2 x} \right) = (\epsilon\varphi x - x) + x \cdot \epsilon\varphi^2 x \end{aligned}$$

♦ αν $x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ τότε $\epsilon\varphi x - x > 0$ και $x \cdot \epsilon\varphi^2 x > 0$ άρα $g'(x) > 0$

- ♦ αν $x \in \left(-\frac{\pi}{2}, 0\right)$ τότε $\varepsilon\varphi x - x < 0$ και $x \cdot \varepsilon\varphi^2 x < 0$ άρα $g'(x) < 0$
- ♦ για $x = 0 \Rightarrow g'(0) = 0$

Άρα η g είναι γνησίως φθίνουσα στο $\left(-\frac{\pi}{2}, 0\right]$ και γνησίως αύξουσα στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right)$

Η g παρουσιάζει για $x=0$ ολικό ελάχιστο το $g(0)=0$.

2^{ος} τρόπος:

$$\begin{aligned} g'(x) &= (x\varepsilon\varphi x - x^2)' = \varepsilon\varphi x - 2x + \frac{x}{\sigma\upsilon\nu^2 x} = \frac{\eta\mu x \cdot \sigma\upsilon\nu x + x - 2x\sigma\upsilon\nu^2 x}{\sigma\upsilon\nu^2 x} = \\ &= \frac{\sigma\upsilon\nu x \cdot (\eta\mu x - x\sigma\upsilon\nu x) + x\eta\mu^2 x}{\sigma\upsilon\nu^2 x} \end{aligned}$$

- ♦ $g'(0) = 0$
- ♦ αν $x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ τότε $\sigma\upsilon\nu x > 0$, $\eta\mu x > x\sigma\upsilon\nu x$ και $x \cdot \eta\mu^2 x > 0$ άρα $g'(x) > 0$

Άρα η g είναι γνησίως αύξουσα στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right)$

- ♦ έστω $x_1, x_2 \in \left(-\frac{\pi}{2}, 0\right]$ με $x_1 < x_2$ τότε:

$$-x_1 > -x_2 \Rightarrow g(-x_1) > g(-x_2) \Rightarrow g(x_1) > g(x_2)$$

Άρα η g είναι γνησίως φθίνουσα στο $\left(-\frac{\pi}{2}, 0\right]$

Η g παρουσιάζει για $x=0$ ολικό ελάχιστο το $g(0)=0$.

Δ3. i. $g(x) = a$, όπου $a > 0$

- ♦ $g\left(\left[0, \frac{\pi}{2}\right)\right) = [0, +\infty)$ και $a \in [0, +\infty)$, άρα υπάρχει μοναδικό $x_0 \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$

(γιατί η g είναι γνησίως αύξουσα στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right)$) τέτοιο, ώστε $g(x_0) = a$

- ♦ $-x_0 \in \left(-\frac{\pi}{2}, 0\right)$ και $g(-x_0) = (-x_0)\varepsilon\varphi(-x_0) - (-x_0)^2 = g(x_0) = a$

Το $-x_0$ είναι μοναδικό (γιατί η g είναι γνησίως φθίνουσα στο $\left(-\frac{\pi}{2}, 0\right]$)

Άρα το άθροισμα των ριζών της εξίσωσης $g(x) = a$, όταν $a > 0$ είναι: $-x_0 + x_0 = 0$.

ii. Επειδή x_1, x_2, x_3 οι θετικές ρίζες των εξισώσεων

$g(x) = 1$, $g(x) = 2$, $g(x) = 3$ αντίστοιχα, έχουμε:

$$g(x_1) = 1, g(x_2) = 2, g(x_3) = 3$$

και είναι:

$$1 < 2 < 3 \Leftrightarrow g(x_1) < g(x_2) < g(x_3) \Leftrightarrow x_1 < x_2 < x_3$$

από την εφαρμογή του Θ.Μ.Τ του Διαφορικού Λογισμού για την g στα $[x_1, x_2]$, $[x_2, x_3]$ (αφού πληρούνται οι προϋποθέσεις διότι g παραγωγίσιμη στο $\left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$, επομένως και στα $[x_1, x_2]$, $[x_2, x_3]$, άρα και συνεχής σε αυτά) έχουμε:

$$(x_2 - x_1) \cdot g'(\xi_1) = g(x_2) - g(x_1) = 2 - 1 = 1, \xi_1 \in (x_1, x_2)$$

$$(x_3 - x_2) \cdot g'(\xi_2) = g(x_3) - g(x_2) = 3 - 2 = 1, \xi_2 \in (x_2, x_3)$$

Προσθέτοντας τις προηγούμενες σχέσεις κατά μέλη προκύπτει:

$$(x_2 - x_1) \cdot g'(\xi_1) + (x_3 - x_2) \cdot g'(\xi_2) = 2$$

Δ4. i. Έχουμε διαδοχικά:

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln[\eta\mu x - f(x)] - \ln x + x^2}{\eta\mu^2 x - \chi\sigma\nu\nu x + x} &= \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln(\sigma\nu\nu x) + x^2}{\eta\mu^2 x - \chi\sigma\nu\nu x + x} \stackrel{D.L.P}{=} \\ \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{-\varepsilon\varphi x + 2x}{2\eta\mu\chi\sigma\nu\nu x - \sigma\nu\nu x + \chi\eta\mu x + 1} &\stackrel{D.L.P}{=} \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{-\frac{1}{\sigma\nu\nu^2 x} + 2}{2\sigma\nu\nu^2 x - 2\eta\mu^2 x + 2\eta\mu x + \chi\sigma\nu\nu x} = \\ &= \frac{-\frac{1}{\sigma\nu\nu^2 \cdot 0} + 2}{2\sigma\nu\nu^2 \cdot 0 - 2\eta\mu^2 \cdot 0 + 2\eta\mu \cdot 0 + 0\sigma\nu\nu \cdot 0} = \frac{1}{2} \end{aligned}$$

2^{ος} τρόπος:

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln[\eta\mu x - f(x)] - \ln x + x^2}{\eta\mu^2 x - \chi\sigma\nu\nu x + x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln(\sigma\nu\nu x) + x^2}{\eta\mu^2 x - \chi\sigma\nu\nu x + x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\frac{\ln(\sigma\nu\nu x)}{x^2} + 1}{\left(\frac{\eta\mu x}{x}\right)^2 - \frac{\sigma\nu\nu x - 1}{x}} = l$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln(\sigma\nu\nu x)}{x^2} \stackrel{D.L.H}{=} \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{-\varepsilon\varphi x}{2x} \stackrel{D.L.H}{=} \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{-1}{2\sigma\nu\nu^2 x} = -\frac{1}{2}$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \left(\frac{\eta\mu x}{x}\right)^2 = l^2 = 1$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\sigma\nu\nu x - 1}{x} \stackrel{D.L.H}{=} \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{-\eta\mu x}{1} = 0$$

Άρα:

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\ln[\eta\mu x - f(x)] - \ln x + x^2}{\eta\mu^2 x - \chi\sigma\nu\nu x + x} = \frac{-\frac{1}{2} + 1}{1 - 0} = \frac{1}{2}$$

ii.

Για $0 < x \leq \frac{\pi}{2} \Rightarrow \eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x > 0$ (I) (από το ερώτημα Δ1 ii) και $\chi\eta\mu x > 0$ (II) για κάθε

$x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right]$. Άρα με πρόσθεση κατά μέλη έχουμε:

$$\eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x + \chi\eta\mu x > 0 \text{ (III), για κάθε } x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right]$$

Άρα οι γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων $f, -f'$ τέμνονται μόνο στο σημείο $O(0,0)$ (αφού $f(0) = f'(0) = 0$).

Το εμβαδόν του χωρίου Ω που περικλείεται από τις γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων f και $-f'$ και την ευθεία $x = \frac{\pi}{2}$ είναι (λόγω της σχέσης (III) έχουμε

$$|\eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x + \chi\eta\mu x| = \eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x + \chi\eta\mu x \text{ για κάθε } x \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]):$$

$$\begin{aligned} E(\Omega) &= \int_0^{\frac{\pi}{2}} |f(x) - f'(x)| dx = \int_0^{\frac{\pi}{2}} |\eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x + \chi\eta\mu x| dx = \int_0^{\frac{\pi}{2}} (\eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x + \chi\eta\mu x) dx = \\ &= \int_0^{\frac{\pi}{2}} \eta\mu x dx - \int_0^{\frac{\pi}{2}} \chi\sigma\nu\nu x dx + \int_0^{\frac{\pi}{2}} \chi\eta\mu x dx = I_1 - I_2 + I_3 \quad (1) \end{aligned}$$

$$I_1 = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \eta\mu x dx = [-\sigma\nu\nu x]_0^{\frac{\pi}{2}} = 1$$

$$I_2 = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \chi\sigma\nu\nu x dx = \int_0^{\frac{\pi}{2}} x(\eta\mu x)' dx = [\chi\eta\mu x]_0^{\frac{\pi}{2}} - \int_0^{\frac{\pi}{2}} \eta\mu x dx = \frac{\pi}{2} + [\sigma\nu\nu x]_0^{\frac{\pi}{2}} = \frac{\pi}{2} - 1$$

$$I_3 = \int_0^{\frac{\pi}{2}} \chi\eta\mu x dx = -\int_0^{\frac{\pi}{2}} x(\sigma\nu\nu x)' dx = -[\chi\sigma\nu\nu x]_0^{\frac{\pi}{2}} + \int_0^{\frac{\pi}{2}} \sigma\nu\nu x dx = [\eta\mu x]_0^{\frac{\pi}{2}} = 1$$

$$\text{Άρα: } E(\Omega) = 1 - \left(\frac{\pi}{2} - 1\right) + 1 = 3 - \frac{\pi}{2} \text{ τ.μ.}$$

Εναλλακτικά για το μοναδικό σημείο τομής των $f, -f'$ έχουμε:

Οι γραφικές παραστάσεις των συναρτήσεων $f, -f'$ τέμνονται μόνο στο σημείο $O(0,0)$ αφού :

$$f(x) = -f'(x) \Leftrightarrow \eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x = -\chi\eta\mu x \Leftrightarrow \eta\mu x - \chi\sigma\nu\nu x + \chi\eta\mu x = 0 \quad (1)$$

Προφανώς για $x = 0$ η (1) επαληθεύεται, δηλαδή οι $f, -f'$ τέμνονται στο $O(0,0)$.

Θεωρούμε τη συνάρτηση $K(x) = \eta\mu x - \chi\sigma\upsilon\nu x + \chi\eta\mu x$, $x \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$ η οποία είναι παραγωγίσιμη στο διάστημα $\left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ (ως αποτέλεσμα πράξεων παραγωγίσιμων συναρτήσεων στο $\left(0, \frac{\pi}{2}\right)$) με $K'(x) = \chi\eta\mu x + \eta\mu x + \chi\sigma\upsilon\nu x > 0$ για κάθε $x \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ και επειδή η K είναι συνεχής στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right]$ θα είναι γνησίως αύξουσα στο $\left[0, \frac{\pi}{2}\right]$, άρα και «1-1» και επομένως η $x = 0$ είναι η μοναδική ρίζα της (1). Άρα οι f , $-f'$ τέμνονται μόνο στο σημείο $O(0,0)$.

Επιστημονική επιμέλεια:

Καραγιάννης Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος Μαθηματικών

Ρουμελιώτης Αντώνης, Καθηγητής Μαθηματικών